անձաւ, անդաշտ, անգետ տեղ մը, այլ սակայն զարմանալի ծովաքաղաքի մը խորշ կը հանդչի, անոր աղտաղտուկ ջրանցից անդադար թիաբեկ տատանմունքը լսելով իր տարագիր տապանին եզերքներէն։ Ագուլիս ոչ սակաւ ճարտար և ճարպիկ ծննդոց խանձարուրք եղած է, և յառաջադէմ՝ քան զշատս 'ի գիւղօրայից Հարաւային Սիւնեաց, որք միով անուամբ Ղափան (Հաբանդ) և Ղափանցիք կոչին. այլ և յատուկ յանուանէ յիշին Ագուլեցի վաճառականք 'ի զանազան քաղաքս Եւրոպիոյ և մանաւանդ Իտալիոյ. ուր և ոմանց հանգստեան տապանք և տապանագիրք կան մինչև երկու դարէ վեր. ինչպէս և հօս՝ մօտ 'ի Նահապետ՝ 'ի բուն եկեղեցւոջն Հայոց հանգչի Մարտիրոսի որդի Ագուլեցի Ոսկան մը (1721). և տողերս գրողիս դիմաց մերձաւոր կղզեկի մը մէջ, որ դարերով զգուշարան (Լազարէդ) եղած է, որպէս ինձ, և շատ մերազնեայց, կայ և կարդացուի անոնց մէկուն տապանագիրն ալ, հին քան զՆահապետին. « Այս է տապան Ագուլեցի Նուրենց Մարտիրոսի որդի Նուրին. Թ. ՌՃԻԷ »։ Ահա իբրև երկու հարիւր տարի է (1678էն), որ պանդուխտ Նուրի Նուրենց Ագուլեցի՝ զգուշապահութեան օրերը անհամբերութեամբ չլրացուցած՝ յանկարծ կեանքը լրացուցեր և անցեր է յամենեւին ազատ և անախտ վերնաքաղաքը. վաճառքները՝ ոչ գիտեմ որու թողլով, իսկ մարմինը՝ ընդ բազմութեան նժդեհից և հիւանդաց հօն հանգուցելոց՝ թողեր իսպառ յամայութեան տեղւոջ, ուր արդ միայն քանի մը զինուորականք պատերազմական մթերք կը պահպանեն։ Աշխարհիս բաղդն որ շատ հեղ զմարդիկ ծայրէ 'ի ծայր կը տեղափոխէ՝ երբեմն տեղեաց վիճակն ալ այսպէս դէմ ընդ դէմ կը փոփոխէ։

Երկու ագռաւ կռուեցան 'ի մէջ փողոցին, և միոյն յաղթեաց զընկերն և ընկեց զնա, հալածեաց և թռաւ և ելեալ բարձրագոյն տեղիս և սկսաւ ճեմել և գոչել և բարձրավզել 'ի պարծանս յաղթութեան նորա համարեալ զիւրն. և ահա գայ արծիւ 'ի վերուստ յանկարծակի, առեալ զնա և վերանայ յօդս։ Ցուցանէ առակս թէ որ խընդայ 'ի կորուստ թշնամւոյն իւրոյ կամ ուրախանայ հպարտութեամբ թէ յաղթեցի, գայ 'ի վերայ նորա նեղութիւն և չար չարչարանք յանկարծակի, որ վայ տայ անձին իւրոյ, և օրն ահագին և հուրն է բաժին նորա. զի այսպէս ասէ Դաւիթ և Սողոմոն թէ՝ Փորեցին առաջի իմ խորխորատ և անկան ինքեանք 'ի նոյն։ ՈՍԿԵՓՈՐԻԿ.

digitised by A.R.A.R.@